

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

HØRINGSSVAR

TIL

JUSTITSMINISTERIET DEPARTEMENTET

OVER

"DELNOTAT OM ADGANGEN TIL APPEL I CIVILE SAGER"

OG

"DELNOTAT OM SAGSTILGANGEN TIL HØJESTERET"

**AFGIVET AF UDVALGET OM "BEDRE" OG MERE "EFFEKTIV"
BEHANDLING AF CIVILE SAGER VED DOMSTOLENE**

der er afsendt af Justitsministeriet, Departementet tirsdag
d. 2. juli med høringsfrist til mandag d. 19. august 2013.

RESUMÉ

- Justitsministeriets høringsfrist henover blot sommerperioden er for kort og høringen burde ikke foregå på denne måde.
- Emnet og forslagene vedrører vitale betingelser for borgernes adgang til retfærdig rettergang (jf. Grundlovens §§ 3, 63 m.fl., Den Europæiske Menneskerettigheds-konventions artikel 6, m.v.) og er derfor af central betydning for retsstaten. Reglerne sætter i positiv og negativ forstand rammer for borgeres adgang til juridisk beskyttelse såvel i forhold til store og ressourcestærke private (banker, forsikringsselskaber og andre virksomheder, m.v.) som i forhold til borgerens retssikkerhed vedrørende domstolskontrol overfor statsmagten (staten, regioner, kommuner, m.v.) og derved også i forhold til blandt andre Justitsministeriet.
- Høringspapiret (med tilhørende lovforslag) er afgivet uden nogen bearbejdet reference til emnets centrale betydning for demokratiet og retsstaten.

- Høringspapiret springer - behændigt - udenom, at der i den danske offentlighed i de senere år er fremkommet meget betydelig og veldokumenteret kritik af ikke alene retssystemets langsommelighed (papirets selvvalgte hovedtema koncentreret omkring "effektivitet" i stedet for "bedre"), men også af oplevelsen (foruden konstateringen) af en eksisterende meget betydelig ulighed, navnlig mellem borger og statsmagt og en række andre kritikpunkter, herunder bl.a. vedrørende svingende kvalitet, stærkt forøget kompleksitet, uigennemskuelighed, m.v.
- Der er i det danske samfund behov for styrkelse af retssikkerheden. Høringsskrivelsens forslag går i den modsatte retning.
- En gennemførelse af forslagene vil indebære yderligere svækkelse af retssikkerheden. Forslagene anviser skridt i den forkerte retning, svarende til at lade den allerede afmagrede indtage mindre føde.
- Oplevelsen hos borgere af, at anvendelsen af retssystemet hyppigt indebærer et belastende hækkeløb, labyrintiske forhold og nødvendigheden af ressource- og tidskrævende indsats, ville blive yderligere befæstet.
- Udvalget burde have forholdt sig til, at justitsvæsenet i Danmark p.t. giver økonomisk overskud, og at dette overskud bør anvendes til at forbedre retssystemet og retssikkerheden i stedet for at indføre beskæringer og begrænsninger. Hvorfor skal retsvæsenet køres som en indbringende forretning for statsmagten ?
- At indføre de foreslåede beskæringer og begrænsninger med en udvidet kompetence- og ressourcetilgang til Procesbevillingsnævnet indebærer ikke nogen retssikkerhedsmæssig bæredygtig løsning, tværtimod: Procesbevillingsnævnets virksomhed er ikke omfattet af de basale retssikkerhedsgarantier såsom begrundelsespligt, tidsfrister, aktindsigt, åbenhed, mv. og nævnet arbejder under hemmeligholdelse af dissens (også for sagens parter), m.v.
- Ved anvendelsen af en speciel skriveteknik i høringspapiret er det besværgende udtryk "bedre" som et trick via en række udvandede skriveetaper transformeret til, at udvalgets opgave blot går ud på at tilvejebringe "effektivitet", der herefter reduceres til et spørgsmål om målelig hastighed, men efterlades amputeret for afregning overfor kvalitet og retssikkerhed i øvrigt.
- Ved dette høringssvar foreslås det, at hovedparten af de ønskede lovændringer udelades og, at der af Folketinget (Retsudvalget) eller Justitsministeriet nedsættes en egentlig uafhængigt fungerende retssikkerhedskommission, der uden forsinkelser kan foretage en

sammenhængende undersøgelse og fremsætte forslag til forbedringer af retssystemet, til styrkelse af borgernes retssikkerhed i stedet for de foreslåede forringelser.

1. HØRINGSTIDEN (32 HVERDAGE) ER UACCEPTABELT KORT. HØRINGSTIDEN I KOMBINATION MED TIDSPUNKTET (FERIEPERIODEN!) GØR HØRINGSFASEN YDERLIGERE UACCEPTABEL.

Justitsministeriet har fastsat en kort høringsfrist.

Justitsministeriet har fastlagt kommissoriet dateret d. 17. september 2012.

Justitsministeriet har ved skrivelse af 2. juli 2013 udsendt "*Oversigt over myndigheder og organisationer mv., der høres over...*", der omfatter i alt 89 modtagere, herunder nærværende afgiver af svar.

Justitsministeriet har i kommissoriet af 7. september 2012 - timingmæssigt - tilrettelagt processen således, at "*Udvalget anmodes så vidt muligt om at afslutte sit arbejde senest 1. september 2013.*"

Det er klart uacceptabelt, at forløbet, som strækker sig over omtrent et år, tilrettelægges således, at der gives modtagerne af høringskrivelsen så kort tid som dette tilfælde, og endda i ferieperioden.

Loyalt overfor emnets alvor og hørings-modtagerne kan det ikke betegnes. Forløbet burde være tilrettelagt således, at der var - realistisk og reel - mulighed for, at høringsmodtagerne kan komme til orde.

Dette gælder i særlig grad de ikke-statslige hørings-modtagere, der ikke råder over de samme ressourcer som de statslige modtagere (der i øvrigt selv direkte eller indirekte er repræsenteret i det arbejde, der er pågået i løbet af næsten et år).

Justitsministeriets metode med at placere høringsfasen som en kort periode i sommerferieperioden er set før og har tidligere givet anledning til kritik.

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Justitsministeriet anvender under nærværende høring samme teknik.

Det uacceptable i situationen bliver i øvrigt så meget desto mere graverende, når det tages i betragtning, at forslagene klart vil indebære, at borgersiden svækkes i tilfælde af, at man som borger ønsker at anvende domstolene til at udøve kontrol overfor forvaltningen, herunder blandt andre Justitsministeriet.

2. KOMMISSORIET. TIDENS TENDENS TIL IKKE AT GØRE DET TIL ET SPØRGSMÅL OM INDHOLD, (RETSSIKKERHED) HER SELVE OPLEVELSEN AF "RETFÆRDIGHED", MEN TIL ET SPØRGSMÅL OM HASTIGHED, DER KAN MÅLES OG VEJES, ER GANSKE DOMINERENDE.

Kommissoriet af 17. september 2012 indeholder følgende indledende afsnit:

"1. Med lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (politi- og domstolsreform) blev der gennemført en række omfattende ændringer af domstolenes organisation og virksomhed, som har betydet den største reform af domstolenes forhold i nyere tid."

"3. I den aftale, som regeringen og Enhedslisten indgik den 20. november 2011 om finansloven for 2012, er det anført, at regeringen og Enhedslisten er enige om, at et velfungerende og effektivt domstolssystem er væsentligt for retshåndhævelse og borgernes adgang til at få løst deres retstvister."

"Aftaleparterne ønsker at sikre et solidt grundlag for, at Danmark i fremtiden får endnu bedre(1) og mere effektive domstole. Det er derfor aftalt, at der skal igangsættes et analysearbejde, som bl.a. skal belyse effektiviseringspotentialer, aktivitet og produktivitet i domstolene og afdække mere langsigtede muligheder for bl.a. regelændringer og reformer i domstolssystemet, der understøtter effektiv opgavevaretagelse." (Understreget her)

Kommentar (1):

Ad (1)

Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.

Det vil fremgå nedenfor, at udvalget såvel i sin synsvinkel, sin fokusering og sine forslag har givet det såkaldte "effektive" overvægt og udeladt en nærmere definition og dermed reference af, hvorved der kunne opnås "bedre" domstole.

Metoden er således at over-betone det såkaldte effektive, som holdes indenfor den ramme, at det samtidig, jf. nedenfor 5) ikke må medføre merudgift. Således er det udeladt nærmere at definere, hvad man i en retsstat må betegne som nødvendigt for at landets domstole kunne blive "bedre".

"4..... Udvalget forudsættes i den forbindelse at belyse aktivitet og produktivitet i domstolene samt at vurdere effektiviseringspotentialer mv. med det sigte, at sagsbehandlingstiderne i de civile sager nedbringes. I den forbindelse skal udvalget i relevant omfang (2) kortlægge og analysere processer, sagskridt og arbejdsopgaver i forbindelse med domstolenes behandling af civile sager."

Ad (2)

Som det fremgår nedenfor er notatet præget af blinde og skæve vinkler, og derved er der bl.a. ikke sket opfyldelse af nedennævnte pkt. 3.

"Udvalget skal på baggrund heraf komme med forslag til initiativer der kan sikre en bedre og mere effektiv og fleksibel behandling af civile sager, herunder bl.a. i forhold til regelgrundlaget (retsplejeloven) samt arbejdsformen, opgavefordelingen mv. domstolene." (3) ethvert andet tiltag, der vil kunne bidrage til at opnå det anførte mål om en fortsat udvikling af et bedre og mere effektivt domstolssystem, samtidig med at det sikres, at behandlingen af sagerne fortsat sker på en (4) retssikkerhedsmæssig forsvarlig måde. I overvejelserne bør indgå (5) om der er elementer i domstolsreformen (udover strukturreformen), som ikke fuldt ud har haft den ønskede virkning på sagsbehandlingstider og kvalitet mv."

Ad (3)

Som det vil fremgå af gennemgangen nedenfor, realiseres den besværgende intention ikke.

Ad (4)

Afvejningen af de hensyn, som udvalget inddrager, er på væsentlige punkter foretaget til ugunst for retssikkerheden i det omfang, der lægges vægt på retssikkerhed for typisk den svage side, der har behov for retsbeskyttelse, nemlig borgere i forhold til statsmagt og andre offentlige myndigheden, eller i situationer, hvor en enkelt borger eller enkelte borgere står overfor store ressourcestærke private.

Ad (5)

Om der er elementer i domstolsreformen (udover strukturreformen), som ikke fuldt ud har haft den ønskede virkning på sagsbehandlingstider og kvalitet m.v., forholder udvalget sig ikke.

"... (6) samlet set ikke, medfører merudgifter."

Ad 6

Justitsministeriets præmis her, som formentlig stammer fra Finansministeriet, må give anledning til to overvejelser:

- 1 Hvorledes kan domstolssystemet reelt set gøres "bedre" indenfor disse rammer i forbindelse med, at der anlægges en realistisk helhedsvurdering ?
- 2 Hvilke tiltag vil være nødvendige for yderligere at forbedre domstolssystemet og dermed adgangen til retfærdighed, også for så vidt angår domstolskontrol overfor det offentlige, herunder Finansministeriet, Justitsministeriet og andre dele af statsmagten ?

Udeladt er i den forbindelse følgende:

- A At man ved indførslen af moms på advokatydelse i 1978 udtrykkeligt tilkendegav, at momsprovenuet kunne benyttes til forbedring af retssikkerheden, navnlig vedrørende fri proces (forbedringen er ikke indtruffet).
- B Domstolene drives i dag som en overskudsforretning for staten, Danmark

er det eneste land indenfor den vestlige civilisation, hvor dette er tilfældet.

- C Staten stiller selv uhyre ressourcer til varetagelse af egne interesser, navnlig via Kammeradvokaten m.fl., der drives som en særdeles lukrativ privat forretning med samtidig betydelig magt indenfor det offentlige (ifølge Politiken fra april 2013 med et nettooverskud pr. partner, der i 2012 er forøget til ca. kr. 7 mio.) og med et ressourcestærkt og vidt formelt og uformelt netværk.
- D Der råder tilstande, der generelt set må betegnes som ikke alene uheldige, men også usunde.

Som det fremgår nedenfor, er metoderne i udvalgsarbejdet og dets notat indrettet således, at disse - samfundsmæssigt set helt vitale - forhold konsekvent og systematisk lades ude af betragtning.

Sammenholdes notatet med den faktiske virkelighed, må denne arbejdsmetode give anledning til betydelig undren, idet der jævnligt i den offentlige debat fremkommer fyldigt dokumenteret og velunderbyggede oplysninger om alvorlige uhensigtsmæssigheder og urimeligheder, som har den karakter, at det typisk er enkeltpersoner, der desværre får grund til at anse systemet for i vidt omfang defekt i forhold til dets høje, men elementære idealer i en demokratisk retsstat. Herfra henvises blot som eksempler til følgende:

Politikens kronik af 14. juli 2013 af Annette Faye Jacobsen "Dansk retspleje minder om absurd teater".

Børsen, debatindlæg af 11. juli 2013 af Allan Ohms: "Skurken i banksagerne er staten".

Information, debatindlæg af 1. februar 2013 af Christen Sørensen "Når magten skjuler sig bag tavshed".

Ovenstående - vægtige - indlæg fra kyndige medlemmer af det danske civilsamfund udgør kun en ganske lille brøkdel af de stadigt mere hyppige tilfælde af alvorlig kritik, der fremkommer, men som fænomen fuldstændigt er ignoreret i notatet, såvel konkret som generelt.

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

De ovenstående artikler vedlægges tillige med:

Retssikkerhedsfondens udgivelse af "Med Staten som modpart", oktober 2012, der blev anvendt under konferencen på Christiansborg d. 31. oktober 2012. (Uddrag med: Forord, forsiden, side 1 – 4 og indlæg af René Offersen (side 6 - 20) "Østerild-sagen i principielt perspektiv" samt Christian Harlang og Christian F. Jensen (side 40 - 57) "Fri proces er langt fra fri proces".)

Yderligere henvises til:

Henvendelse af 19. marts 2013 fra Retssikkerhedsfonden ved dets formand fhv. justitsminister, prof. dr. jur. Ole Espersen med bilag (udskrift af Kammeradvokatens hjemmeside og indlægget "Hvad skylder retsstaten sine borgere med hensyn til retslig ligestilling – hvis den skal være reel?" af 19. marts 2013 udarbejdet af Ole Espersen, Holger Kallehaug, Christian Harlang og Preben Wilhjelm).

Notatets problem er, at kommissoriet - på papiret - ser troskyldigt ud, fordi det handler om "bedre" forhold, men de forskellige mekanismer og metoder undervejs indebærer, at man ikke vælger retning for at nå reelle forbedringer (der kunne afhjælpe den ovennævnte kritik), men derimod lader hele processen dreje sig om at sætte foden hårdere på speederen på de hidtil banede veje, uanset at disse for de brugere af systemet, som det drejer sig om, alt for ofte bringer dårlige eller mindre hensigtsmæssige erfaringer.

Tidens tendens til ikke at gøre det til et spørgsmål om indhold, (retssikkerhed) her selve oplevelsen af "retfærdighed", men til et spørgsmål om hastighed, der kan måles og vejes, er ganske dominerende.

3. DE ANFØRTE "CIVILE SAGER" ANGÅR IKKE BLOT CIVILE RELATIONER MELLEM PRIVATE, CIVILE (BORGERE TIL BORGERE)

MEN OGSÅ SELVE OMRÅDET FOR BORGERNES ADGANG TIL AT AKTIVERE DOMSTOLSKONTROL OVERFOR DET OFFENTLIGE.

I modsætning til andre lande findes i Danmark ingen forfatningsdomstol og ingen forvaltningsdomstol. Det er de civile domstole og den civile retspleje, der har dette felt. Derfor er notatet og udvalgets forslag - direkte - af betydning for rammerne og vilkårene for, at borgere overhovedet kan udøve en form for domstolsmæssig kontrol med statsmagten (i bred forstand omfattende staten, regioner, kommuner mv.).

Der burde i notatet være foretaget en nærmere konstatering af områdets overordentlige vigtige demokratiske, retssikkerhedsmæssige betydning, ikke mindst i en tid, hvor det ifølge alle undersøgelser kan konstateres, at den tiltagende mængde af regler, udvidelsen af det offentliges beføjelser, fordyrelsen af udgiften til at varetage sine interesser, andre komplikationer og vanskeligheder har det klare nettoresultat, at borgersiden er svækket i stadig højere grad.

I en sådan situation burde udvalget have foretaget i det mindste to nødvendige beskrivelser, nemlig:

- 1) Konstatering af ovenstående udvikling, der udgør en retssikkerhedsmæssig trussel, der må og skal tages i betragtning.
- 2) Når der tales om "bedre" behandling af civile sager "ved domstolene" burde denne vinkling tages med.

I stedet er det helt udpræget for notatet, at ovenstående 1) og 2) er efterladt i mørket, og i stedet er det, der betegnes som "effektiv behandling", gjort til det afgørende.

Dette er naturligvis uheldigt, idet det helt store og centrale i en demokratisk retsstat må og skal være at tilgodese et velfungerende demokratisk domstolssystem, der giver borgerne adgang til en effektiv og retfærdig rettergang, i stedet for negative erfaringer.

Som det fremgår nedenfor, vil en gennemførelse af forslagene i stedet medføre følgende:

- Svækkelse af borgerens adgang til reel domstolsbehandling.
- Yderligere ulighed mellem de i forhold til domstolsbehandling (der er kostbar) svækkelse af borgere, der her udgør stort set hele befolkningen (bortset fra virksomhedsejere og formentlig en lille procentdel af befolkningen, der har råd til at føre også kostbare retssager). Denne svækkelse sker i forhold til statsmagten, der råder over nærmest uendelige ressourcer, både pengemæssigt og i form af adgang til et eller flere ministeriers embedsværker. Samme problem i uligheder opstår også i forhold til borgere og store private virksomheder, fx banker, forsikringsselskaber og andre ressourcestærke virksomheder m.v.

Det burde være taget i betragtning af udvalget, at borgere i Danmark ofte oplever civile sager som værende et belastende hækkeløb, ressourcekrævende, tidskrævende og besværligt.

4. BEMÆRKNINGER TIL: "NOTAT OM ADGANG TIL APPEL I CIVILE SAGER" DATERET 1. JULI 2013, AFGIVET AF JUSTITSMINISTERIET (DOKUMENT 683944):

Side 4, første og andet afsnit:

"Det er en hovedopgave for Udvalget om bedre og mere effektiv behandling af civile sager ved domstolene at skabe mulighed for, at retternes sagsbehandlingstider i civile sager kan gøres kortere. Denne opgave skal efter udvalgets kommissorium løses på en måde, der sikrer, at behandlingen af sagerne fortsat sker på en retssikkerhedsmæssig forsvarlig måde. Det er endvidere en forudsætning, at udvalgets forslag samlet set ikke medfører merudgifter."

Kommentar (2):

En "effektiv behandling" opnås således, som det ses, ved forslaget om en lang række af direkte forringelser af borger-sidens rettigheder under domstolsbehandlingen.

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Dette nettoresultat er stridende mod grundlæggende hensyn for den demokratiske retsstat.

Udvalget burde have forholdt sig klart og åbent og til dilemmaet mellem afvisning af behov for "merudgifter" og borgernes retssikkerhed.

I stedet er dilemmaet skjult og bortledt, til fordel for såkaldt "effektiv behandling", og uanset at dette sker på borgersidens bekostning.

Side 4, fjerde afsnit:

"Det fremgår nærmere af betænkningen, at domstolenes afgørelser, for at domstolene kan opfylde deres samfundsmæssige opgave, må være velfunderede og materielt korrekte. Rigtige og overbevisende afgørelser er også nødvendige for at opretholde tilliden til domstolene, og for et retssamfund er det af afgørende betydning, at domstolene nyder almindelig tillid. Heraf følger, at domstolene skal være og fremstå som uafhængige og upartiske, og at sagsbehandlingen må have fornøden grundighed og være indrettet med henblik på lydhørhed over for parternes synspunkter."

Kommentar (3):

Betragtningerne har karakter af besværgelse, som et pyntende udsagn. Problemet er, at man netop undviger en reel behandling og varetagelse af disse hensyn, jf. bemærkningerne ovenfor vedrørende side 4, første og andet afsnit.

Side 4, femte afsnit:

"Samtidig er det også af selvstændig betydning, at en sag kan afsluttes inden for en rimelig tid. Sagsbehandlingen må derfor samtidig være hurtig og effektiv. Som det også udtrykkes: Justice delayed is justice denied."

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Kommentar (4):

Heri må man være enig, men disse udsagn anvendes som afledning for, at der ved forslaget indføres forringende rettigheder og muligheder for borgersiden.

Side 4, nederste afsnit:

"Det er det klare udgangspunkt i dansk ret, at en part også i en civil sag har ret til at få sin sag prøvet i to instanser. Denne adgang til appel er med til at sikre velfunderede og materielt rigtige afgørelser. Regler om appelbegrænsning har derfor væsentlig betydning for hele spørgsmålet om adgang til domstolene."

Kommentar (5):

Heri må man være enig. Problemet er, at dette udsagn undermineres ved det følgende på side 6, andet og femte afsnit.

Side 6, andet og nederste afsnit:

"På denne baggrund finder udvalget, at bl.a. ressourcemæssige hensyn og hensyn til en hensigtsmæssig sagsafvikling ved både by- og landsretter taler for at overveje yderligere begrænsninger i toinstansprincippet og dermed i sagstilgangen til landsretterne. Særligt i forhold til Højesteret er det udvalgets opfattelse, at den nødvendige begrænsning af sagstilgangen vil kunne ske, hvis de forslag, som er stillet af Underudvalget om sagstilgangen til Højesteret, gennemføres."

Det er desuden vigtigt, at en sag finder sin afslutning inden for rimelig tid, og det bør derfor overvejes, om muligheden for at få prøvet en sag i to instanser i alle tilfælde tilfører sagen en merværdi. I denne overvejelse må også indgå en afvejning af den økonomiske værdi, som den konkrete tvist har, over for de udgifter der for parterne og samfundet er forbundet med at få tvisten løst."

Side 5, tredje til femte afsnit:

"For udvalget er det efter kommissoriet ikke en mulighed at supplere sine forslag til sagsbehandlingen med et forslag om, at der tilføres domstolene yderligere ressourcer, som sammen med gevinsten ved en mere effektiv sagsbehandling kunne sikre korte sagsbehandlingstider. Det ligger som nævnt som forudsætning for udvalgets arbejde, at udvalget ikke kan foreslå tiltag, der samlet set vil medføre merudgifter.

Det er herefter nødvendigt at se på omfanget af domstolenes opgaver, hvis der skal sikres et forhold mellem disse og domstolenes ressourcer, der kan skabe grundlaget for korte sagsbehandlingstider. Opgaven er med andre ord at se på, om der er mulighed for en sådan begrænsning af domstolens opgaver, at denne begrænsning sammen med de øvrige forslag samlet set kan bidrage til det forhold mellem opgaver og ressourcer, der er nødvendigt for at skabe korte sagsbehandlingstider samtidig med, at sagsbehandlingen kan blive bedre og fortsat ske på en retssikkerhedsmæssig forsvarlig måde.

Det er på denne baggrund, at der i udvalget har været generel tilslutning til, at det er nødvendigt at se på reglerne om appelbegrænsning, uanset at det for de organisationer, der er repræsenteret i udvalget, ikke er en naturlig opgave at stille forslag om begrænsning af adgangen til domstolene. (Understreget her).

Kommentar (6):

Det må give anledning til undren, at der kan skrives et notat, der i så markant grad indebærer prisgivelse af fokus og hensyn, når der her gives udtryk for en slags uvilje mod det, man ender med at foreslå.

Side 7 - 10:

Det fremgår, at der stilles følgende forslag:

"1.2.1. Begrænsning af appel i sager om krav under 50.000 kr."

Kommentar (7):

Dette er en svækkelse af borgersiden.

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

"1.2.2. Afvisning af 2. instans ankesager uanset sagens økonomiske værdi."

Kommentar (8):

Dette er en svækkelse af borgersiden. Det er et vagt og problematisk forslag, at der på et foreløbigt og ufuldstændigt grundlag af landsretten kan ske afvisning

af en anke ud fra, hvad der på dette tidlige tidspunkt, hvor appelsagen ikke er i gang, anses for at være "udsigt til".

"1.2.3. Begrænsning af adgangen til at kære afgørelser om sagens forberedelse."

Kommentar (9):

Dette er en svækkelse af borgersiden. Indførelse af yderligere nødvendigheder af at inddrage Procesbevillingsnævnet medfører besværliggørelse og belastning i borgersidens disfavør, jævnfør afsnit 7 (på side 30) om de særlige problemer vedrørende Procesbevillingsnævnet.

"1.2.4. Omkostningsmæssige konsekvenser af kære."

Kommentar (10):

Dette er en svækkelse af borgersiden. Tankegange om at anvende omkostningsfastsættelse som en form for "straf" er helt uacceptable.

"1.3. Økonomiske konsekvenser af udvalgets forslag.

Overvejelse om de økonomiske konsekvenser af udvalgets forslag er endnu ikke afsluttet, men overordnet vil udvalgets forslag medføre, at et antal sager ikke længere skal behandles af landsretterne.

Endelig vil forslagene medføre en besparelse i forhold til udgiften til fri proces."

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Kommentar (11):

Nævnte virkning vil med sikkerhed indtræde, hvis forslaget lovfæstes.

Udvalget undlader at forholde sig til, at dette jo er et - ganske udfordrende - udslag af selve intentionen i de foreslåede begrænsninger og beskæringer af borgersidens adgang til domstolsbehandling.

Det ovenfor anførte må anses for en ganske provokerende udtalelse fra udvalgets side i en situation, hvor borgersidens rettigheder er under stadig større og større svækkelse og det igennem de senere år er offentligt og uimodsagt påpeget, at uligheden har vist sig at være af ganske ekstrem størrelse, jf. den ovennævnte udgivelse fra Retssikkerhedsfonden for efteråret 2012 i forbindelse med den på Christiansborg d. 31. oktober 2012 afholdte konference.

Udvalget opfordres til at tage dette alvorlige tema op på en anden måde end ved, som et gode, blot at konstatere besparelser i borgernes adgang til domstolsbehandling.

På side 10 er indeholdt følgende afsnit:

"Samtidig vil forslagene dog også medføre merudgifter, idet Procesbevillingsnævnet skal behandle flere sager i forhold til i dag. Forslaget vil desuden medføre et provenutab, da der vil blive indbetalt færre retsafgifter."

Kommentar (12):

Dette dækker noget overordentligt betænkeligt, jævnfør afsnit 7 (på side 30) om de alvorlige retssikkerhedsmæssige problemer vedrørende dette særlige nævn.

Side 17:

Under pkt. "3. Statistik" er medtaget en liste over "Alle modtagne civile sager..."

Kommentar (13):

Der mangler en angivelse af, at en stor mængde af de modtagne sager **bortfalder**. Dét burde oplyses. Bortfald sker således navnlig i følgende dagligt forekommende situationer:

- 1) Sagen afvises af formelle grunde.
- 2) Sagen forliges.
- 3) Sagen bortfalder af andre grunde.

Det bemærkes at tabellen på side 20, vedrørende kæresager, indeholder en angivelse af såvel modtagne som afsluttede kæremål.

5. BEMÆRKNINGER TIL "NOTAT FOR UNDERUDVALGET OM SAGSTILGANGEN TIL HØJESTERET". DATERET 1. JULI 2013, AFGIVET AF JUSTITSMINISTERIET (DOKUMENT 683944):

Side 3. fjerde og femte afsnit:

" Underudvalgets opgave har taget særligt sigte på tilgangen af ankesager til Højesteret som 2. instans. Underudvalget har særligt overvejet, om Højesteret får for mange sager set i forhold til de forudsætninger, der danner baggrund for domstolsreformen, og om Højesteret får de rigtige sager.

Det er underudvalgets vurdering, at problemet med hensyn til tilgangen af ankesager til Højesteret som 2. instans på nuværende tidspunkt ikke er, at Højesteret får for mange sager, men at Højesteret ikke i alle tilfælde får de rigtige sager."

Kommentar (14):

Der er ikke foretaget nogen nærmere analyse af forholdet mellem Højesterets betydelige ressourcer (som udgangspunkt 18 fuldtidsbeskæftigede dommere) og mængden af sager.

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Retten sidder som udgangspunkt i afdelinger med 5 dommere. Det vil sige, at Højesteret råder over - som udgangspunkt - et betydeligt antal daglige "hold" opgjort på årsbasis.

Der savnes en afvejning af forholdet mellem kapacitet og arbejdsopgaver.

Der savnes tillige en definition af hvad man anser for at være "de rigtige sager".

Side 4, andet afsnit:

" Der indføres adgang for landsretten til at afvise en henvisning, der ikke opfylder de krav, der fremgår af retsplejelovens § 226 i den ændrede formulering. Landsrettens afvisning af en henvisning skal kunne kæres til Højesteret uden tilladelse."

Kommentar (15):

**Forslaget vil indebære yderligere kompleksitet i borgersidens disfavør.
Se vedrørende Procesbevillingsnævnet nærmere herom i afsnit 7, side 30.**

Side 16, andet afsnit:

"Der fremgår desuden af notatet, at med det forventede krav til retsdage pr. sag og dommerdage pr. retsdag kan Højesteret med det hidtidige dommertal kun lige akkurat klare den forventede sagsmængde med balance mellem den årlige modtagelse og afslutning af sager."

Kommentar (16):

Der savner en nærmere bearbejdelse og dokumentation for rigtigheden af dette, ikke mindst i betragtning af den betydelige kapacitet (som udgangspunkt 18 dommere) som Højesteret besidder.

Side 16, sidste afsnit og side 17, andet til fjerde afsnit:

" Tilgangen af civile ankesager til Højesteret lå i årene op til reformen på ca. 275 sager og er siden 2007 faldet fra 309 sager i 2007 til 147 sager i 2012. Denne udvikling er ikke mindst sket på baggrund af et forløb, hvor der i årene umiddelbart efter reformen var en vis bekymring for, om antallet af sager til behandling i Højesteret som 2. instans ville være tilstrækkeligt til, at Højesteret kunne opfylde sin rolle som praksisskabende øverste domstol, men hvor der senere i perioden har været en vis bekymring for, om Højesteret fik for mange sager til behandling i 2. instans til at kunne sikre rimelige sagsbehandlingstider for parterne i Højesterets sager.

Tilgangen af civile ankesager til Højesteret som 2. instans i sager behandlet af landsretterne var i 2007 246 og er herefter faldet til 143 i 2008 og videre til et niveau på 80 – 90 sager årligt i de seneste år.

Tilgangen af civile ankesager til Højesteret som 2. instans i sager behandlet af Sø- og Handelsretten har i årene efter domstolsreformen ligget forholdsvis konstant omkring 40 sager årligt bortset fra 2012, hvor antallet af sådanne sager var 29.

Tilgangen af civile ankesager til Højesteret som 3. instans har i de senere år ligget forholdsvis konstant omkring 30 sager årligt bortset fra 2012, hvor antallet af sådanne sager var 22."

Side 18, sidste afsnit og side 19:

"En sandsynlig følge af en gennemførelse af nogle af de følgende forslag vil være, at der tilgår Højesteret færre sager. Selv om dette ikke er det primære sigte med forslagene, vil det på kort sigt kunne have en positiv effekt på sagsbehandlingstiderne, der aktuelt er klart længere end ønskeligt.

Højesterets ressourcer og arbejdsform yderligere bør tilpasses rettens opgaver og rolle."

Kommentar (17):

Der er ikke foretaget en egentlig behandling og bearbejdning i dybden af de fremlagte data og vurderinger.

For så vidt angår de oplyste størrelser om tilgangen af civile sager, mangler der oplysning og bearbejdning af følgende centrale spørgsmål:

- 1 Antallet af skriftligt behandlede sager (arbejde udført i det væsentlige, af kun én dommer)
- 2 Antallet af forligte sager.
- 3 Antallet af i øvrigt bortfaldne sager.

I en sag af en sådan vigtighed som tilrettelæggelsen af domstolssystemets regler, er det selvfølgelig en klar mangel, at ovennævnte bearbejdning og vurdering er gjort til et ikke-tema.

Side 20, sidste afsnit:

"Formålet med forslaget er derfor at præcisere, at det ikke er nok til at henvise en sag, at sagen er principiel. Hvis en principiel sag skal henvises til landsret som 1. instans, skal sagen også have en sådan væsentlig samfundsmæssig rækkevidde, at den bør kunne indbringes for Højesteret uden særlig tilladelse." (Understreget her).

Kommentar (18):

Det synspunkt der her fremsættes må betegnes som direkte kontroversielt og uacceptabelt:

Den enkelte borgers retsbeskyttelse og adgang til den formodningsvis optimale behandling ved domstolene kan tilsidesættes, hvis (de personer der afgør det) mener, at individets sag, selvom den er principiel, ikke har en "....væsentlig samfundsmæssig rækkevidde".

Ud fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt er dette en meget alvorlig nedprioritering af individets interesse, og forslaget bør derfor ikke følges.

Side 21, andet afsnit og side 23, fjerde afsnit:

"Det forhold, at det meget ofte forekommer, at sagens parter er enige om at begære sagen henvist til landsret, taler for, at landsretten får en mulighed for at afvise en henvisning, hvis denne efter landsrettens opfattelse ikke opfylder betingelserne for henvisning. Underudvalget foreslår derfor indførelse af en sådan adgang for landsret til at afvise en henvisning. Underudvalget foreslår i

den forbindelse, at det skal være muligt at kære en sådan kendelse om afvisning til Højesteret uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Underudvalget foreslår derfor, at sagsbehandlingen i landsretterne tilrettelægges således, at henviste sager ved modtagelsen registreres til den samme afdeling i hver landsret, og at disse afdelinger hurtigst muligt tager stilling til, om henvisningen skal afvises."

Kommentar (19):

Forslaget indebærer at sagsførelse for domstolene yderligere belastes ved den nævnte form for yderligere "sag i sagen".

Den foreslåede slags ordninger komplicerer, fordyrer og besværliggør adgangen til effektiv domstolsbehandling og bør derfor ikke indføres.

Se vedrørende Procesbevillingsnævnet nærmere herom i afsnit 7 (på side 30).

Side 24, første afsnit:

"Et krav om tilladelse til anke fra landsret til Højesteret som 2. instans vil ikke overflødigøre ordningen med henvisning fra byret til landsret, men vil skulle ses som et supplement til denne ordning og som en yderligere garanti for, at Højesterets ressourcer anvendes som forudsat ved domstolsreformen."

Kommentar (20):

Udtrykket "*...som forudsat ved domstolsreformen*" genfindes flere steder i notatet. Ved en grundigere behandling af notatets emner burde der foretages en nærmere undersøgelse af, hvad der menes hermed, således at det ikke blot henstår som et tomt postulat.

Side 24, andet sidste afsnit:

"Ved en afvejning af disse betænkeligheder over for de fordele, der vil være forbundet med et ekstra filter for adgangen til Højesteret som 2. instans, må indgå, at den manglende mulighed for behandling i to instanser vil være

begrænset til de sager, der i dag afgøres af Højesteret uden at opfylde kravene til sager, som bør behandles af Højesteret som 2. instans."

Kommentar (21):

Betragtningen er uden noget egentlig belæg og fremtræder som værende for kategorisk.

6. NÆRMERE BEMÆRKNINGER VEDRØRENDE FORSLAG OM APPELGRÆNSE.

På side 34 er anført under pkt. 6.4. følgende:

"Der er enighed i udvalget om, at beløbsgrænsen på 10.000 kr. bør hæves, og at der er anledning til at hæve beløbsgrænsen ud over, hvad en pristalsregulering vil føre til.

Udvalget er enige om, at der skal gælde den samme beløbsgrænse for anke af domme i civile sager og for kære af kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, som er afsagt af en byret eller en fogedret, og bestemmelser i byretsdomme om sagsomkostninger og udlæg i fogedsager."

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Kommentar (22):

En femdobling af beløbsgrænsen er en klar svækkelse af borgersiden. En yderligere svækkelse består i, at sagsomkostningerne, der typisk udgør en mindre del af sagen, også skal være omfattet af samme regelgrænse.

Dette yderligere tiltag er ikke rimeligt og vil indebære en tilsvarende svækkelse af retsbeskyttelsen ved sager for byretten.

Det er generelt anerkendt, at afgørelserne fra byretterne ikke sjældent er kvalitetsmæssigt svingende og det må derfor frarådes, at omkostningsafgørelser under 50.000 kr. kan træffes af en byretsdommer med en viden om, at der ikke er nogen direkte adgang til kritisk behandling under appel.

"Udvalget er desuden enige om, at Procesbevillingsnævnet skal kunne meddele tilladelse til appel af sager under beløbsgrænsen, således at betingelserne for at få anketilladelse er, at

sagen er principiel, eller at særlige grunde i øvrig taler derfor, mens betingelsen for at få tilladelse til at kære afgørelser om sagsomkostninger, salær og udlæg er, at særlige grunde taler derfor."

Kommentar (23):

En yderligere anvendelse af Procesbevillingsnævnet i forbindelse med domstolsbehandlingen er retssikkerhedsmæssigt problematisk, jf. bemærkningerne herom ovenfor og i afsnit 7.

Se vedrørende Procesbevillingsnævnet nærmere herom i afsnit 7 (på side 30).

"Formålet med udvalgets samlede arbejde er at foreslå tiltag, som vil kunne bidrage til en fortsat udvikling af et bedre og mere effektivt domstolssystem på området for civile sager, herunder vurdere aktivitet, produktivitet og effektivitetspotentialer med henblik på effektiv opgavevaretagelse og nedbringelse af sagsbehandlingstider."

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Kommentar (24):

Den retssikkerhedsmæssige afvejning af konsekvenserne heraf mangler fuldstændigt.

"Ved valget af en beløbsgrænse på 50.000 kr. og den tilknyttede mulighed for tilladelse til appel også af en række sager under beløbsgrænsen er det således udvalgets opfattelse, at der er fundet en balance mellem hensynet til at fastholde et toinstansprincip som en grundpille i dansk retspleje og hensynet til, at der også sikres mulighed for en retssikkerhedsmæssig forsvarlig behandling af den enkelte sag og herunder en hurtig og effektiv sagsbehandling af de sager, der indbringes for 2. instans."

Kommentar (25):

Der er tale om en femdobling af niveauet ved udvidelse af området for appelgrænse, med deraf følgende svækkelse af borgersiden.

Procesbevillingsnævnets rolle er retssikkerhedsmæssigt problematisk, jf. ovenfor.

Side 37:

Der er stillet følgende forslag:

"7.1. Afvisning af visse 2. instans ankesager uanset sagens økonomiske værdi."

Videre hedder det i andet afsnit herefter:

"Det er udvalgets opfattelse, at behandlingen af en sag i to instanser ikke i alle tilfælde er nødvendig. Om behandlingen i en anden instans er nødvendig, må således afhænge af, om det har betydning for sagens udfald, om sagen er principiel eller i øvrigt af en karakter eller betydning, der gør det rimeligt med adgang til behandling i to instanser."

Kommentar (26):

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Det må betegnes som retssikkerhedsmæssigt meget betænkeligt, at den borger, der ønsker at få landsretten til at behandle en sag, påtvinges en risiko for, at sagen afvises uden nogen egentlig rettergang under appellen.

Det må i denne forbindelse særligt tages i betragtning, at når det drejer sig om forholdet mellem stat og borger udgør det, der nu foreslås, et led i en udvikling som blev sat i gang med indførelsen af domstolsreformen pr. 1. januar 2007, hvorved to instanssystemet i sager mod statsmagten blev flyttet et niveau ned, således at alle sager skal begynde i byretten.

Indtil 1. juli 2007 skulle sådanne sager begynde i landsretten med direkte rettighedsmæssig adgang til prøvelse ved appel til Højesteret.

Konsekvensen af det, der er indført pr. 1. januar 2007 kombineret med det, der nu foreslås, er, at sager mod det offentlige kan risikere herefter kun at blive behandlet ved en eneste instans og dette ved en byretsinstans. Tidligere havde borgeren en umistelig ret til at få sin sag behandlet ved to instanser. Dette gjaldt også alle sager mod staten. Landsretten var altid førsteinstans. Dette indebærer således, at borgeren altid havde mulighed for at lade Højesteret have det sidste ord. Forslaget indebærer, at det i stedet bliver byretten, der får det sidste ord.

Forslaget fremtræder således som endnu en forringelse efter salami-metoden af borgers retsbeskyttelse overfor statsmagten.

Side 38:

"Afvisning skal således blot være en mulighed, som navnlig forventes benyttet i sager, hvor det umiddelbart synes nærliggende, at betingelserne for afvisning vil kunne være opfyldt.

Der bør efter udvalgets opfattelse være mulighed for at få prøvet landsrettens afgørelse om afvisning af en ankesag.

Der foreslås i stedet, at afvisningen, hvis særlige grunde taler for det, skal kunne kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse."

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Kommentar (27):

Der er her tale om den ovennævnte påtvungne risiko for borgeren for, at sagen afvises uden nogen egentlig rettergang under appellen. Det kriterium, der her anføres for afvisning, er totalt indholdsløst ("*...umiddelbart synes nærliggende...*").

Det foreslåede indebærer yderligere komplikationer og besværligheder af ressourcekrævende og tidskrævende karakter i borgersidens disfavør.

Se vedrørende Procesbevillingsnævnet nærmere herom i afsnit 7 (på s. 30).

Side 39, nederst:

"Udvalget er meget opmærksom på, at sager om tvangsfjernelse af børn er meget indgribende for både barnet og forældrene, og udvalget finder det naturligvis afgørende, at sådanne sager behandles grundigt i flere instanser, og at der er adgang til domstolsprøvelse af sådanne sager. Som det fremgår af tabel 6 afsnit 3. 1 overfor, ændrer landsretten imidlertid meget sjældent byrettens afgørelse i denne type af sager, og udvalget finder derfor, at det kan overvejes, om muligheden for frit at anke til landsretten tilfører alle sager af denne type væsentlig yderligere værdi."

Kommentar (28):

Fra borgersiden har det ofte været påpeget, at landsretterne i nogle tilfælde viger tilbage fra at gå dybere ind i sagen. Det forekommer dog, at landsretterne omstøder byretternes afgørelser.

Udvalgets argumentation er ikke tilstrækkeligt bæredygtig, når det tages i betragtning, at der selvfølgelig er en betydelig virkning derved, at kvaliteten af byretssager typisk bliver bedre, når vedkommende byretsdommere også må tage i betragtning, at der består mulighed for appel. Selve denne mulighed (selvom den ikke ofte udnyttes) har således en kvalitetsmæssig virkning.

Side 41:

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

"Udvalget har desuden overvejet, om retsafgiften for at anke skal ændres, idet det må antages, at retsafgiftens størrelse har betydning for antallet af sager, som ankes til

landsretten. En forhøjelse af retsafgiften i ankesager må derfor antages at føre til, at antallet af ankesager begrænses."

Kommentar (29):

Selvom udvalget ikke går så vidt som til at foreslå forhøjelse af retsafgiften, viser det ovenfor anførte citat, at udvalget er inde på en farlig tankegang, som simpelthen drejer sig om at motivere borgere bort fra at få gennemført den behandling i to instanser af deres sager, uanset at dette anses for en generel retssikkerhedsmæssig garanti i den demokratiske retsstat.

Den ovenfor anførte betragtning på side 41 er desværre kendetegnende for hele grundindstillingen hos udvalget, uanset at konklusionerne i de indledende afsnit er pakket ind i besværgelser om retsbeskyttelse og respekt for to instans princippet.

Side 43:

"Den ændring af instansordningen, som blev gennemført med domstolsreformen, og hvorefter byretterne nu er den almindelige førsteinstans i civile sager, har bl.a. betydet, at

landsretterne nu modtager et stort antal kæremål vedrørende byretternes afgørelser under sagernes forberedelse.

Som det fremgår af tabel 7, er antallet af modtagne kæremål vedrørende retsplejemæssige spørgsmål steget fra 254 i 2007 til 912 i 2012. Der er således sket en meget betydelig stigning i antallet af disse kæremål ved landsretterne siden reformen"

Kommentar (30):

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Det er generelt opfattelsen, at der er en stærk svingende kvalitet ved en del af de afgørelser, der fremkommer fra byretterne.

Forbedringen heraf indtræffer ikke ved at begrænse muligheden for indbringelse for højere instans, tværtimod.

Side 44 og 45:

"Udvalget lægger i den forbindelse vægt på, at udgangspunktet skal være, at sagen får sin endelige afgørelse ved byretten."

Kommentar (31):

Dette er en modsigelse i forhold til det, som har været anført ovenfor på side 4 og side 6 og er et ganske negativt overraskende standpunkt, hvis dybde næppe er fuldt ud gennemtænkt af hele udvalget.

"Udvalget foreslår derfor, at det fremover skal være udgangspunktet, at kendelser og andre beslutninger, der afsiges under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, ikke kan kæres til landsretten, men derimod først kan indbringes for landsretten i forbindelse med den endelige afgørelse i sagen.

Det skal der dog ikke gælde kendelser og beslutninger, der angår spørgsmål af indgribende eller afgørende betydning for parten, eller som er af væsentlig betydning for sagens forløb. Det kunne eksempelvis være kendelser eller beslutninger, som går ud på, at sagen afvises eller hæves, om stedlig og saglig kompetence, habilitet og rette sagsøgte. Det vil imidlertid

ikke være muligt at foretage en udtømmende opregning af, hvilke afgørelser der fortsat skal kunne kæres.

Udvalget foreslår derfor, at der skal være mulighed for at søge om tilladelse til at kære kendelser og beslutninger afsagt under sagens forberedelse eller hovedforhandlingen hos Procesbevillingsnævnet. Betingelserne for at få kærretilladelse foreslås at være, at afgørelsen har afgørende og væsentlig betydning for sagens forløb eller for parten, og at der også i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans. Det

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

forudsættes således at der udover en vurdering af afgørelsens karakter også foretages en vurdering af selve afgørelsen, herunder af resultatet."

Kommentar (32)

Dette er retssikkerhedsmæssigt uhyre kontroversielt jf. ovenfor og jf. afsnit 7 (på side 30).

Side 46, nederst:

"I praksis træffer retten imidlertid ikke i forbindelse med kæremål under sagens forberedelse særskilt afgørelse om fordeling af sagsomkostningerne i forbindelse med kæresagen. Det må således antages, at det i et vist omfang opleves som "gratis" at kære.

Udvalget foreslår derfor, at der skal træffes særskilt afgørelse om fordeling af omkostningerne ved kæresagen i forbindelse med, at retten afgør et kæremål, således at omkostningsfordelingen i kæresagen er uafhængig af selve sagens udfald, men alene afhænger af udfaldet af kæresagen. Dermed må det antages, at parterne i højere grad vil overveje, om der er udsigt til at få medhold i kæresagen, således at kæremål, som har til formål f.eks. at forhale sagen, kan undgås"

Kommentar (33):

Det er mærkeligt, at man bruger udtrykket "gratis". Det skulle være et gode, at det ikke er belastende for en borgers retssagsførelse at betale omkostninger, førend sagen er slut. Tankegangen i det anførte går egentlig ud på, at vanskeliggøre og hæmme muligheden for adgang til kære, hvilket er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

Side 51:

"Reglerne om tilladelse til kære er komplekse, og misforståelser af retstilstanden kan føre til ukorrekte processkridt og afvisning af kæremål. Dette har medført, at advokater ofte ansøger både Procesbevillingsnævnet og Højesteret om tilladelse til kære af en afgørelse afsagt af en landsret som 1. instans, fordi det kan være svært at vurdere, om afgørelsen falder inden for retsplejelovens § 253, og følgelig om der kræves tilladelse fra Procesbevillingsnævnet eller fra Højesteret."

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Kommentar (34):

Forholdene er i dag allerede præget af betydelig grad af uoverskuelighed selv for de professionelle involverede. Ventetiden er ikke sjældent på mange måneder. Yderligere af den slags indebærer en bevægelse i forkert retning.

Side 52:

"Hvis en delafgørelse ønskes indbragt for Højesteret som 3. instans, skal tilladelse indhentes både fra Procesbevillingsnævnet i medfør retsplejelovens § 392, stk. 2, og fra Højesteret i medfør af retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. pkt., 2. led.

Udvalget foreslår derfor, at hele kompetencen til at meddele tilladelser til appel af delafgørelser, jf. retsplejelovens § 253, stk. 3, henlægges til Procesbevillingsnævnet. Det foreslås at gælde både ved appel fra byret til landsret og ved appel til Højesteret".

Kommentar (35):

Yderligere beføjelser og ressourcer til Procesbevillingsnævnet er retssikkerhedsmæssigt uønskeligt og særdeles betænkeligt. Se vedrørende Procesbevillingsnævnet nærmere herom i afsnit 7 (på s. 30).

Side 53:

"Udvalget har på den baggrund overvejet at ændre ankefristen, således at den i alle tilfælde er 4 uger, uanset om der ankes fra byret til landsret, fra landsret til Højesteret eller Sø- og Handelsretten til landsret eller Højesteret. I den forbindelse skal det også overvejes om fristen i retsplejelovens §371, stk. 2, for at indgive ansøgning om 3. Instansbevilling til Procesbevillingsnævnet, også bør være 4 uger, så der er sammenhæng mellem fristerne.

En ændring af fristerne til i alle tilfælde at være 4 uger vil betyde en forenkling, en hurtigere afklaring for parterne af, om sagen er afsluttet, samt en kortere samlet sagsbehandlingstid i sagerne.

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Udvalget foreslår derfor, at ankefristen i retsplejelovens §372, stk. 1, ændres, således at den i alle tilfælde er 4 uger, samt at ankefristen i ægteskabssager, sager om forældremyndighed og sager vedrørende dødsformodning også ændres til 4 uger”.

Kommentar (36):

Det anførte er et udtryk for yderligere beskæring af muligheden for appel og derfor retssikkerhedsmæssigt uønskeligt og særdeles betænkeligt, ikke mindst af hensyn til borgersiden overfor statsmagten, der råder over typisk selve sagsgenstanden og betydelige ressourcer i hele forløbet. Det samme gælder

når modparten er en stor privat virksomhed, fx bank, forsikringsselskab eller andet.

I dagens Danmark er der ikke behov for at svække borgersiden i denne situation, men derimod det modsatte. Derfor må også dette forslag frarådes.

Udvalget burde interessere sig for løsninger af de generelle retssikkerhedsmæssige problemer, som kunne indebære, at man fik ”bedre” behandling af civile sager, ikke mindst når modparten er statsmagten (staten, regioner og kommuner m.v.) eller store private modparter.

7. NÆRMERE BEMÆRKNINGER VEDRØRENDE PROCESBEVILLINGSNÆVNET

At indføre de foreslåede beskæringer og begrænsninger med en udvidet kompetence- og ressource-tilgang til Procesbevillingsnævnet indebærer ikke nogen retssikkerhedsmæssig bæredygtig løsning, tværtimod:

Procesbevillingsnævnets virksomhed er ikke omfattet af de basale retssikkerhedsgarantier såsom begrundelsespligt, tidsfrister, aktindsigt,

åbenhed, mv. og nævnet arbejder under hemmeligholdelse af dissens (også for sagens parter), m.v.

Procesbevillingsnævnets virke er ofte kritiseret ud fra følgende betragtninger:

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

1) Procesbevillingsnævnet meddeler ikke begrundelser for sine afgørelser.

2) Procesbevillingsnævnet meddeler ikke om en afgørelse fra nævnet (fungerer i afdelinger af 3 medlemmer) er afsagt i enighed eller under dissens. Alle afgørelser fremstår som uden dissens, uanset uenighed.

3) Siden nævnets oprettelse er der sket en forskydning af sammensætningen, idet nævnet de første år typisk fungerede efter sin hensigt, således at der ved

de nævnte afgjorte ansøgninger ikke var noget flertal på forhånd af henholdsvis personer for domstolene, advokaterne eller universiteterne, m.v. I de senere år er der indtruffet en forskydning derved, at en del afgørelser, så vidt det kunne oplyses, træffes af nævnet med flertal af dommere.

Situationen er således den, at man har udviklet et såkaldt "domstolslignende organ", der ikke er en domstol og ikke fungerer under de retssikkerhedsmæssige betingelser, som kendetegner domstole, men som alligevel sammensættes med flertal af dommere.

En lang række andre forhold vedrørende Procesbevillingsnævnet har givet anledning til betydelig offentlig kritik, herunder sagsbehandlingstiden, der strækker sig ofte over mange måneder, hvilket medfører i sig selv betydelig ventetid og andre belastninger.

Det må tages i betragtning, at selve procesformen i forhold til Procesbevillingsnævnet også er ressourcekrævende, hvilket i sig selv, som så meget andet, er den ressourcetsvage borgerside til ugunst, idet det belaster økonomi og tid yderligere.

Det må, jf. nedenfor anses for generelt betænkeligt, at decideret udvide Procesbevillingsnævnets virkeområde og betydning på bekostning af den almindelige mere overskuelige adgang til appel.

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Forslagene indebærer at sagsførelse for domstolene yderligere belastes ved den nævnte form for yderligere "sag i sagen".

De foreslåede slags ordninger komplicerer, fordyrer og besværliggør adgangen til effektiv domstolsbehandling og bør derfor ikke indføres.

Yderligere beføjelser og ressourcer til Procesbevillingsnævnet er retssikkerhedsmæssigt uønskeligt og særdeles betænkeligt. Det er således ikke nogen acceptabel måde at forsøge at afhjælpe beskæringer og begrænsninger i borgernes adgang til retsbeskyttelse

8. AFSLUTTENDE OPFORDING

Ved dette høringssvar foreslås det, at hovedparten af de ønskede lovændringer udelades, og at der af Folketinget (Retsudvalget) eller Justitsministeriet nedsættes en egentlig, uafhængigt fungerende retssikkerhedskommission, der uden forsinkelser kan foretage en sammenhængende undersøgelse og fremsætte forslag til forbedringer af retssystemet, til styrkelse af borgernes retssikkerhed i stedet for de foreslåede forringelser.

Ved nedsættelse af en sådan egentlig, uafhængig retssikkerhedskommission vil der kunne gives mulighed for at foretage en - samlet set - kortlægning af behovene for forbedring af borgernes retssikkerhed inden for retssystemet, ikke mindst i betragtning af de forskellige faktiske og juridiske svækkelser af borgernes positioner, der i løbet af de senere år er indført af forskellig art, såsom ringere ressourcemæssig stilling, kortere forældelsesfrister for søgsmål mod det offentlige, tidligere indførte begrænsninger i adgang til appel (anke og kære), m.v.

Det er hverken nødvendigt eller ønskeligt, at retsvæsenet af den danske stat fortsat skal drives som en overskudsforretning.

*Retspolitisk Forening, H. C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 København K.
Retssikkerhedsfonden, Nytorv 5, 1., 1450 København K.*

Det centrale for en retssikkerhedskommissions arbejde bør være at fremkomme med forslag til indretningen af et domstolssystem, der svarer til de krav, der må stilles i en demokratisk retsstat.

København, 26. august 2013

For Retssikkerhedsfonden

**Ole Espersen
Formand**

For Retspolitisk Forening

**Bjørn Elmquist
Formand**

**Christian Harlang
Medlem af bestyr. f.
Retssikkerhedsfonden
og medlem af
Retspolitisk Forening**

